

Tretji mesec vojne na Vzhodu

Od začetka vojne je bilo ujetih 1,250.000 ujetnikov — Boji v južni Ukrajini se nadaljujejo — Zmagovit nastop italijanske divizije ob Dnjepru

Hitlerjev glavni stan, 23. avgusta. Vrhovno poveljstvo nemških vojnih sil poroča uradno: Po dvomesečnem trajanju vzhodne vojne stoji nemška vojska s svojimi zavezniki z nezlomljeno močjo globoko v sovražnikovi deželi. Na vsej fronti so operacije v polnem teku.

V južni Ukrajini odstranjujemo zadnja oporišča sovražnika ob Dnjepru po načrtu in ob težkih izgubah nasprotnika. — Severozapadno od Kijeva se sovražnik umika za Dnjeper. V prostoru vzhodno od Gomela se nadaljuje zasledovanje potolčnega sovražnika. Na fronti pred Leningradom in na Estonskem se med boji pomikajo naše čete vedno naprej. Tudi napadi na finski fronti na obeh straneh Ladoškega jezera pridobivajo vedno bolj na obsegu.

V poteku težkih uničevalnih udarcev je sovjetska vojska utrpela krvave izgube, ki si jih ni mo-

goče predstavljati. Od začetka vojne dalje je doslej bilo ujetih nad 1,250.000 mož. Okoli 14.000 oklopnih bojnih voz in 15.000 topov je bilo uplenjenih ali uničenih. Sovjetsko letalsko orožje je izgubilo skupno 11.250 letal. Od teh je bilo 5633 uničenih na tleh, ostala pa so bila sestreljena v zračnih bojih in po protiletalskem topništvu.

Poleg tega je bila zadana največja škoda sovrážnemu vodstvu vojne z odvzemanjem važnih surovinskih in industrijskih ozemelj.

Berlin, 23. avgusta. s. Včeraj se je z velikim uspehom nadaljevala bitka zoper zadnje sovjetske postojanke na bregu Dnjepra. Nasprotnik je zastonj poskušal s protinapadi ustaviti nemško napredovanje. Metel je v boj svoje oklepne vozove. Ob silovitem nemškem odgovoru je spodletel tudi napad sovjetskih izbranih oddelkov.

Pri teh zmagovitih akcijah so sodelovali tudi oddelki neke italijanske divizije. Nemške enote so

sestrelile dve sovjetski letali, po zaslugi Italijanov pa so bila uničena tri sovjetska letala.

Berlin, 23. avgusta. s. Nemški poročevalski urad javlja, da so severno od Smolenska Sovjeti tudi včeraj izvedli napad na nemške čete, pa so bili naglo odbiti s hudimi izgubami v ljudeh in v orožju. Blizu Gomela je 22. avgusta neki nemški podčastnik z 20 možmi uničil cel sovjetski bataljon. Med zadnjimi ujetniki je tudi nekaj sto deklet v uniformah.

Helsinki, 23. avgusta. s. Finsko vrhovno poveljstvo sporoča:

Uspeh naših operacij severozahodno od Ladoškega jezera je bil, da se dva obkoljena žepa na tem predelu po načrtu vedno bolj ožita. Naši oddelki so pregnali 168. sovjetsko divizijo na polotoških južno od Sortavale, kjer je bila na koncu uničena razen ostankov, ki so se umaknili na otok Valamo. Vojni plen je bil obilen. V roke smo dobili okoli 300 avtomobilov, 100 topov, nekaj sto konj in veliko streliva. Hkratu so finski oddelki prizadeli krvave izgube sovjetski 142. in 192. diviziji ter ju pregnali onkraj Kilpololansarija, kjer se hudi boji nadaljujejo. V boju je bila docela razpršena 255. sovjetska divizija, skozi katero so finske čete prodrle prav do reke Vuoksi (na bivši finski-karelijski ožini). Uničena je bila tudi 115. sovjetska divizija.

Budimpešta, 23. avgusta. s. Madžarska brzojavna agencija javlja, da se na tistem delu bojišča, kjer nastopajo madžarski oddelki, v zadnjih 24 urah ni zgodilo nič znatnega. Po poročilih iz vojaških krogov, se pomirjenje zahodne Ukrajine zdaj bliža koncu. Sovjetski poskusi, da bi se strla obkolitev pri Odesi, so vedno redkejši. Število ujetnikov in plena vsak dan raste.

Berlin, 23. avgusta. s. Med boji blizu Narve so nemški oddelki zajeli 6000 ujetnikov. Nemško letalstvo je razen tega uničilo 10 sovjetskih oklopnih voz, 21 topov, 24 strojin in 400 puško-mitraljezov. Med boji so sovjetske čete imele krvave izgube.

Obsežne letalske akcije nad Sredozemljem in po bojiščih v severni Afriki

Uradno vojno poročilo št. 444 pravi: Naši lovski oddelki so izvedli v nizkem poletu napad na protiletalsko bazo Hal Far na Malti. Uspešno so obstreljevali iz strojne letala na

zemlji in protiletalske baterije. Nekatera sovrážna letala so bila zažgana, druga pa hudo poškodovana.

Severna Afrika. V teku novega napada angleškega letalstva na Bengazi, ki ni povzročil niti žrtve niti škode, je bilo zbito eno sovrážno letalo. Na raznih sektorjih fronte pri Tobruku je bilo delavno naše topništvo, ki je uspešno tolklo zbiranje britanskih čet in avtomobilov. Nemška letala so severovzhodno od Sidi Baranija napadla sovrážnikovo pomorsko formacijo ter zadela dve lahki križarki ter so intenzivno večkrat bombardirala pristanišče Tobruk in materialni park v tem kraju. V zračnih bitkah so nemški lovci zbili eno letalo tipa »Curtiss« in dve letali tipa »Hurricane«. Na cirenajskem sektorju v Sahari so naša letala v ofenzivnih proizvodvalnih poletih bombardirala in streljala s strojnimi in sovražnikova mehanizirana sredstva.

Vzhodna Afrika. Sistematične angleške zračne akcije proti kraju Gondar in proti ostalim krajem so povzročile samo majhno materialno škodo. Naše prednje čete so razpršile sovrážne enice ter so prizadele razno škodo.

Naša letala so v Famagosti na Cipru bombardirala pristaniške naprave in ladje. Zadata so bila skladišča, en parnik in neka manjša ladja, ki se je potopila.

V vzhodnem Sredozemlju so naša letala napadla britansko mornariško enoto, pri čemer so zadela s torpedi rušilec tipa »Keith«, katerega so potem videla, da se je ustavil in šel narazen.

Resnica o nemški »peti koloni« v Perziji

Berlin, 22. avgusta. s. Kakor izjavljajo v nemškem zunanjem ministertvu je po uradnih perzijskih podatkih zdaj v Perziji 2590 angleških, 390 sovjetskih, 690 nemških in 310 italijanskih državljani. Te številke najbolj zgovorno zanikajo vse sovjetske in angleške trditve. Zloglasno nemško »peto kolono«, torej sestavlja 690 oseb, pa so v tem številu obsežene seveda tudi ženske in otroci.

»Novi list« pravi, da bolj nečloveških in grozovitih dejstev v zgodovini te vrste ni kakor postopanje Poljakov s Čehi in Čehov s Slovaki in dalje, da ne rečemo nazadnje, nešteti krvavih nasilij, s katerimi so Srbi škodovali Bolgarom. To so vse zgledi bratstva in složnosti!

V tej luči je treba pogledati vse vprašanje in sicer z zrelščit, ki je bistveno in značilno rusko, tako pravi »Hrvatski Narod«, in potem se ni treba prav nič preveč poglabljati v zgodovino. Takoj lahko ugotovimo in spoznamo, da bi si rad ruski imperializem podrgel ves svet s svojimi znanimi komunističnimi obljudami. In zdaj se širokoustijo sovjetski mogotci, ko je vsa stvar pred svetom razgaljena in odkrita, da se rdeča vojska bori v svojem boju s silama Osi za znago človečanstva in civilizacije! Zdaj pozivajo rdeči voditelji v imenu civilizacije, da naj jim za to civilizacijo prisločijo na pomoč vsi slovanski narodi na svetu, da bo, kakor je pred nedavnim dejal že omenjeni Tolstoj, »vsaka ped slovanske zemlje postala grob za sovražnika«.

Numerose azioni aeree sul Mediterraneo e sul fronte nord-africano

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nostri reparti da caccia hanno effettuato una azione a volo radente contro la base aerea di Hal Far (Malta) mitragliando con successo velivoli al suolo e postazioni C. A. Alcuni aerei nemici sono stati incendiati ed altri gravemente danneggiati.

In Africa Settentrionale durante una nuova incursione della aviazione inglese su Bengasi, che non ha causato vittime ne'danni, un apparecchio avversario è stato abbattuto.

Sui vari settori del fronte di Tobruk attività delle nostre artiglierie, le quali hanno efficacemente battuto concentramenti di uomini e di automezzi britannici.

Velivoli germanici hanno attaccato a Nord Est di Sidi el Barani una formazione navale nemica colpendo due incrociatori leggeri ed hanno bombardato intensamente, a varie riprese, il porto di Tobruk e truppe e parchi di materiali della piazza.

In combattimenti aerei i cacciatori tedeschi hanno abbattuto un »Curtiss« e due »Hurricane«. Nel settore cirenaico Sahariano aerei nazionali in ricognizione offensiva, hanno bombardato e mitragliato elementi meccanizzati nemici.

Zakonski načrt za velika javna dela v novih pokrajinah odoben v zbornici

Rim, 23. avg. s. Glavna obračunska komisija v zbornici je imela 72. sejo pod vodstvom predsednika Acerba ob sodelovanju državnih podtajnikov za finance in za javna dela. Komisija je preučila zakonski načrt za odobritve izdatka 500 milijonov lir, namenjenega izrednim javnim delom v ljubljanski, reški, splitski, zaderski in katorski pokrajini. Narodni svetnik Calza-Bini je obsežno pojasnil ta odlok ter prikazoval koristi, ki jih bo mogoče dobiti iz izvedbe številnih določnih javnih del, zlasti pa je poudaril zdravstveno izboljšanje stanovanj ter boljše oskrbo bolnišnic.

Nemška vlada proti komunističnemu vohunstvu in propagandi

Berlin, 23. avg. Dopisnik »Piccola« Antero Belletti poroča, da je nemška vlada ugotovila razna vohunska gnezda po sedežih poslaništev in konzulatov in to zlasti tistih, ki pripadajo južno-amerikanskim državam ter malim srednjamerikanskim republikam. Zaradi tega je prišlo do resnega nastopa proti republik Cubi.

Velika in opravičena je skrb berlinske vlade zaradi vohunstva na korist Sovjetov. Od 22. junija, ko se je začel boj na vzhodni fronti, je oživila delavnost komunističnih središč in se začela gibati povsod po svetu, zlasti pa se je znatno ojačila v Južni Ameriki.

Nemške oblasti so že več časa vedele, da je delovanje nekega cubanskega konzularnega uradnika zelo sumljivo. Nemška vlada je zbrala potrebne dokaze in poslala cubanskemu poslaniku v Berlinu spomenico, ki pravi:

»Ze delj časa je bilo vedenje nekega konzularnega uradnika republike Cube predmet opazo-

vanj. Ugotovljeno je bilo, da tega delovanja ni mogoče več prenašati. Nemška vlada ima v rokah listine, ki dokazujejo, da ta uradnik opravlja v Nemčiji akcije, ki nasprotujejo njegovi službi in ki grozi nemškimi koristim. Zato je nemška vlada sklenila zapreti cubanske konzulate v Nemčiji ter povabiti cubansko vlado, naj pokliče iz Nemčije svoje konzule, podkonzule, uradnike, uslužbence in bivše uslužbence svojih konzulatov. To mora biti izvedeno do 5. septembra.«

Nemška vlada posveča veliko pozornost tudi znatni komunistični propagandi. Zbirajo se vsi dokazi, ki potrjujejo utemeljenost nemških sumen. Ta propaganda je močna zlasti v Južni Ameriki, kjer oskrbuje vse liste s sovjetskimi propagandnim materialom agencija Reuter. Sovjetski propagandni urad v New Yorku deli razne propagandne brošure v milijonih izvodov, še močnejša pa je komunistična propaganda v Angliji, kjer listi prinašajo vsak dan članke komunističnega pisatelja Ilje Erenburga.

stvom pozivajo po starem receptu panslavizma v sveti Rusiji in Masaryka. Posebne oddaje so tudi v hrvaščini, kar vzbuja na Hrvaškem ogorčen odpor, saj je bila na ta način tudi Hrvaška zamešana v to neplodno bitko. Ko razlagajo ta, zadnji, neuspešni in prelaskotni poskus Sovjetov, časniki ugotavljajo, da se je Rusija po tolikih letih popolnega osamljenja in zaprtosti kar na lepem začutila botro vseh slovanskih narodov. V glavnih črtah ti listi obravnavajo vprašanje, kaj je prav za prav s tako imenovanim bratstvom in zvezo Slovanov in izbrpno označujejo, da je vsa zgodovina doslej jasno dokazala, da ni na svetu narodov, ki bi bili manj složni in med seboj manjši sovražniki kakor slovanski narodi.

Hrvaški tisk odgovarja sovjetski slovanski propagandi

Zadnja številka »Piccola« piše, da zagrebški časopisi na vso moč polemizirajo in nastopajo proti tako imenovanim »slovanskim manifestacijam«, o katerih že kakšnih deset dni »informirajo« angleške radijske postaje in ki jih brezuspešno skuša razširiti moskovski radio med poslušalce, ki spadajo v slovanske jezikovne skupine.

Te vrste manifestacije ali »informacije« kakor jih tudi že nazivajo, so bile zamišljene od sovjetskega pisatelja Alekseja Tolstaja in predstavljajo posebne oddaje, ki so brane v vseh slovanskih jezikih in z njimi skušajo recitatorji podžgati različne slovanske narode na upor proti četam Osi ter tako aktivno stopiti ob stran Rusije. S tem sred-

Vesti 23. avgusta

Iz Berlina je včeraj odpotoval ravnatelj italijanske zdravstvene službe prof. Petraniani, ki je obiskal razne zdravstvene, civilne in vojaške ustanove v nemški prestolnici.

Predsednik Združenih držav Roosevelt bo imel 1. septembra velik govor po radiu.

Ker je bil v pariški podzemeljski železnici ustreljen neki nemški častnik, je nemški vojaški guverner von Scheuenburg izdal razglas, da je bilo zaradi tega prijetih večje število Parižanov, od katerih jih bo nekaj takoj ustreljenih če bi se tako zločinsko dejanje ponovilo.

Sovjetski poslanik v Londonu Majski bo odslej hodil na vse tajne seje angleške vojne vlade, kar je nov dokaz za popolno zvezo med Anglijo in med boljševiki.

Zveza bivših ameriških bojnikov je imela zborovanje, na katerem je obsodila sovjetsko dosedanje politiko in se izrekla zoper sleherni ameriško pomoč za Rusijo.

Nemški propagandni minister dr. Göbbels je v izjavi za španske liste zanikal, da bi bili angleški letalski napadi prisilili Nemčijo, da se bojuje na dveh frontah. Poudaril je, da so ti napadi čisto neuspešni. Nemčija ni prenehala z ofenzivo proti Angliji. Vojna proti Sovjetski Rusiji je prvi pogoj za končni boj proti Angliji. Prišel bo dan, ko bo Anglija morala drago plačati svoje nočne letalske napade na nemška civilna področja.

Maroški sultan je izdal odlok, po katerem je Judom v francoskem Maroku odslej prepovedano vsako posojanje denarja, prepovedani bančni in borzni posli. Judje ne smejo biti več uradni prevajalci in tolmači, ne smejo biti v upravicah mestnih podjetij, ne smejo biti v nobeni francoski upravni službi, ne biti častniki ter se ukvarjati z radijem ali kinematografijo.

Velik požar je izbruhnil v gozdovih na grškem otoku Eubeji. Gasilci ter italijanske čete že štiri dni z velikimi naporii omejujejo požar, pa ga ni bilo mogoče še zadušiti. Prebivalstvo nekaterih krajev je moralo v naglici pobegniti.

V portugalskem pristanišču Oporto, drugem največjem portugalskem mestu, so imeli zadnjič velike nočne vaje proti letalskim napadom. V mestu z vso naglico urejajo zavetišča, bolnišnice in varnostno službo.

Švedske mladinske in nameštenske organizacije so imele zborovanje, na katerem so se razni govorniki v imenu mladine zavzemali za ohranitev popolne švedske nevtralnosti. Švedska naj se ne da potegniti po simpatijah ali po odporu do te ali one vojskujoče se države.

Konferenca med Anglijo, Ameriko in Rusijo v Moskvi je odložena na sredo septembra. To pa zaradi tega, ker bodo sklepi, sprejeti tam, baje veljali nadaljevanju vojne pozimi in spomladi.

Organizacije ruskih beguncev in nacionalistov v Sanghaju so zadnje čase zelo poživile svoje delo in začele z obsežnim vojaškim urjenjem svojega članstva.

Sovjetom bo prav kmalu zmanjkalo vojnih potrebščin. Tudi če se Anglija in Amerika odločita za pošiljanje pomoči, bo ta pomoč prišla prepozno, napoveduje madžarski tisk, ko razpravlja o prvih dveh mesecih vojne na Vzhodu.

Angleški minister za letalsko izdelavo, lord Beaverbrook, je dal ameriškim listom izjavo, v kateri zahteva, da morajo Združene države znatno skriti vso svojo trgovino z Južno Ameriko, da bi povečale izvoz v Anglijo.

V Turčiji je vzbudil veliko razburjenje članek londonskega »Daily Expressa«, ki pravi, da je Turčija mogočna prednja straža in sila angleškega vojskega vodstva. Vsi turški listi ostro obračunavajo s tem člankom, ki med drugim tudi zahteva, naj Anglija Turčijo kar vojaško zasede, »da bi prehitela Nemčijo, dokler je čas«.

Ameriški trgovinski minister je naznanil, da bodo Združene države dale Sovjetom posojilo za nakup raznih vojnih potrebščin v USA. Opozicijski senatorji so glede tega dejali, da bi tako posojilo bil škandal, ki ga ni mogoče dovoliti.

Voditelji ameriških petrolejskih družb so po dolgem posvetu ugotovili, da je popolnoma ne-utemeljen vladni strah in vladni ukrepi za varčevanje z bencinom v civilnem prometu. Če manjka goriva v nekaterih pokrajinah, je prav lahko mogoče hitro pripeljati iz drugih, zato so vsi omejevalni ukrepi notranjega ministra škodljivi.

Francoski guverner v Maroku general Nogues, je predložil maroškemu sultanu zakonski predlog, po katerem bodo morali judje bivati v posebnih mestnih predelih in nositi svojo staro nošo.

Islandija v vojni nevarnosti

Kopenhagen, 23. avg. s. Z ozirom na položaj Islandije, ki se je zadnje čase poslabšal, je včeraj predsednik danske vlade Stawning poudaril v poslanski zbornici, da je zasedba Islandije po Angliji in Amerikanci izpostavila otok vojni nevarnosti. Predsednik je še enkrat izrekel obžalovanje nad to zasedbo, potem pa poudaril, da Islandija bistveno pripada severni Evropi, ne pa kateri drugi celini. Izrazil je prepričanje, da Islandci niso pozabili na to pripadnost do evropske celine, saj so že pokazali, da nočejo sodelovati z Anglijo in Amerikanci in da nasprotujejo poskusom, da bi se njihov otok spremenil v oporišče za vojno proti Nemčiji.

Ustanavljanje ukrajinske vojske v Romuniji

Bukarešta, 23. avg. s. Romunski državni poglavar general Antonescu je dovolil ustanavljanje ukrajinskih vojaških oddelkov v Romuniji. Ti oddelki bodo pod vrhovnim poveljstvom generala von Delwiga, ki je bil leta 1919 in 1920 vojaški odposlanec tedanje ukrajinske republike v Budimpešti.

Regulacija Ljubljane bo letos zaključena

Ljubljana, 23. avgusta. Skoraj dve stoletji bo tega, ko so Ljubljani pričeli premišljevali, kako bi uredili Ljubljano. Ta počasna reka ni namreč imela pravega odloka in od tod so prihajale razne neugodnosti tako za mesto samo, še bolj pa za Ljubljansko barjo, ki je bilo stalno pod vodo. V 18. stoletju se Ljubljaničani vendar odpravili razne mline, ki so bili ob sedanjem Cankarjevem in Grudnovem nabrežju, v Krakovem, Trnovem in Prulah, odstranili tamkajšnji otok sredi reke, na Kodeljevem izkopali novo strugo — stara se še pozna dandanes, Ljubljana je namreč tekla skozi sedanji Planir in proti koncu 18. stol. izkopali Gruberjev prekop. Vse 19. stoletje pa je delo za regulacijo Ljubljane počivalo, izdelani so bili le posamezni načrti. Tik pred prejšnjo svetovno vojno so se Ljubljaničani le zagnali in napravljene so bile prve obrežine, toda vojna je zavrla vse delo. Med vojno je bilo v Ljubljani nekaj italijanskih ujetnikov, med temi nekaj izvrstnih zidarjev. Sprožen je bil načrt, naj bi te zidarje, kamnoseke in druge sprbič pomanjkanja domačih delavcev uporabili pri regulaciji Ljubljane, toda to ni bilo mogoče; manjkalo je namreč gradiva, predvsem cementa in kamena. Šele pozno po vojni so se namreč razne oblasti na večno draganje Ljubljaničanov spomnile na to K regulaciji Ljubljane, ki je veljala od sedaj okrog 30 milijonov din, so prispevale po sorazmernih zneskih država, bivša banovina, mestna občina ter barjanski odbor za osuševanje Barja. Glavne zasluge, da se je delo v še kar pospešeni hitri izvajalo pa ima nedvomno bivši ljubljanski podžupan prof. Jarc. ki je založil vso svojo znano energijo v nešteti intervencijah za regulacijo Ljubljane. Krone svojega napora pa prof. Jarc le ni doživel, namreč, da bi videl, kako grade zatvornico na Ljubljani pred staro cukrarno.

Barjani so dobili svoje dušne pastirje

Ljubljana, 23. avgusta. Komaj dobrih 110 let je tega, kar se je pričela razvijati tik Ljubljane prijazna naselbina treh štirih vasi, ki jih dandanes poznamo pod skupnim imenom Barje, kakaj naselbina je sedaj tako strnjena, da obsega eno samo vas ali boljše rečeno predmestje Ljubljane. Ozemlje ljubljanske občine sega namreč daleč na jug, do ozemlja izanske in tomišijske občine, tako da so nekoč z vso pravico trdili, da je pravo središče Ljubljane šele spomenik pri mostu čez lško na Ižanski cesti.

Ta naselbina je dolgo časa gojila željo, da bi bilo zanjo nekoliko bolj preskrbljeno za dušno pastirstvo. Barjani spadajo namreč pod trnovsko župnijo — razen onih tik ob Dolenjski cesti, ki spadajo pod šenčobsko župnijo. Toda do trnovske cerkve je daleč, zlasti ker ni nobenega mostu čez Ljubljano, prvi je šel na Prulah, tako da bi Barjani morali mimo drugih župnij v svojo župno cerkev k maši. Kadar nanese krst, poroka ali smrt, se Barjani seveda spomnijo, da so trnovski župljani, drugače pa so rajši hodili k sv. Jakobu, ki sta jim pač bližji. Nekoliko je v zadnjem desetletju odpomogla kapelica, ki je bila urejena v šoli na Barju.

Pred nekaj leti pa se je izpolnila Barjanom stara želja: dobili so svojo lastno cerkev. Patrona trnovske župnije, to je ljubljanska občina in pa pokojni veleposestnik Kozler sta s svojimi Metlika

Metlika

Običajno »Jernejevsko žegnanje« bo letos pri Treh farah jutri v nedeljo, 24. avgusta. Vabimo romarje in izletnike, da v čim večjem številu pohitijo k Mariji Sedem žalosti, da skupno pomolimo za mir. Želje naše zveze za romarje in izletnike od daleč so ugodne. Opozorjamo pa, da se sedaj izstopa iz vlaka za Tri fare na postaji Metlika, ker je zaradi meje ukinjena postaja Rosalnice. Vsi verni Slovenci lepo vabljivi.

Preprečen požar. V sredo popoldne okrog 9 so otroci zažgali slamo pod kozolcem posestnika Kostelca v Krmačini. Le sreča, da so nekateri opazili dim iz slame in so hitro s pomočjo vojakov ogenj, ki je že zajel slamo, ugasili in tako obvarovali vas pred ognjem, ki bi lahko v nekaj urah uničil vso vas. Opozorjamo starše, naj pazijo, da vžigalci otroci ne dobijo v roke, in da tudi slamo, nakupičeno okrog oglov, pospravijo, ker je to že drugi primer, da so otroci zraven poslopja zakurili slamo.

Letina letos še dobro kaže, žito smo že omlatili in spravili v kašče, koruza in krompir dobro kažeta, tako da bomo preskrbljeni z živežem za zimo. Vinska trta tudi dobro obeta.

Naročite »Slovenčev koledar«, ki stane samo 9 lir. Ne odlašajte, temveč takoj naročite, ker bo izredno zanimiv, še bolj kot lani. Pozneje ga ne bo mogoče več dobiti, ker bo tiskan samo v toliko izvodih, kolikor bo naročenih. Naročila sprejema do 8. septembra naš zastopnik: Jože Bajuk v Drašici 8.

Šele ko bodo postavili to zatvornico, bomo mogli reči, da je regulacija Ljubljane dovršena. To se bo po vsej verjetnosti zgodilo že letos.

Ljubljana ima na vsem področju Ljubljane, prav za prav vse od Vrhnike pa tja do Fužin en sam močnejši padec, prav za prav brzico, namreč pred cukrarno. Tam je bila naravna zapreka iz konglomerata, ki jo sedaj razstreljujejo. Delo je precej težavno, ker je konglomerat trdozvržen kamen in močno luknjav, tako da mu plini smodnika težko pridejo do živga, povrh tega pa utegne vsako večje deževje to delo ovirati, ker Ljubljana naglo naraste.

Za delo se je zavzel tudi Eksk. Visoki komisar Emilio Grazioli, ki je odredil, da se izvede regulacija za postavitev zatvornice pri cukrarni.

Dela so preračunana na 704.000 lir ter bo dražba za dela v torek na tehničnem oddelku na Bleiweisovi cesti. Upati je, da bo dražba uspela, tako da bo Ljubljana že letos dobila zatvornico, ki bo potem regulirala stanje vode v Ljubljani in na Barju — začasna zapornica na Prulah potem odpade.

Ko bo stala že zatvornica, potem bo lahko postavili tudi vodno električno centralo na Ljubljani: glavna dela bodo itak že izvršena z regulirano reko, nasepi in brežinami ter zapornico, nič drugega torej ne bo potrebno kot samo postaviti ogrode centrale tja. Ljubljana ima tam toliko sile, da bo mogla hidrocentrala — prva in edina v Ljubljani — izvajati električne energije 700 do 800 kw, dovolj, da se bo Ljubljana mogla sama oskrbovati z električnim tokom za razsvetljavo, seveda pa premalo, da bi ta tok služil tudi v industrijske namene. Dandanes, ko je na svetu precejšnja slika za gorilne in kurilne snovi, bo ta električni tok Ljubljaničanom še bolj dobrodošel.

Volili — potem seveda mnogo Barjanov samih — pripomogla, da je Barje dobilo lično cerkev, ki poleg drugega pomeni tudi arhitektonski biser — idejni načrt je dal sam mojster Plečnik. Za to cerkev se je mnogo trudil bivši trnovski župnik g. Fr. S. Finžgar. Cerkev je posvečena svetemu Mihaelu ter stoji na zelo lepi točki, nekako v osrčju barjanske naselbine. Do sedaj je oskrboval dušno pastirstvo in skrbel za redne maše ob nedeljah en duhovnik trnovske župnije.

Sedaj pa se bo dušno pastirstvo na Barju znatno izpopolnilo. Očete minoriti so namreč prevzeli dušno pastirstvo na Barju. Na Barju nastopijo oo. minoriti jutri, v nedeljo, ko prevzamejo upravo cerkve sv. Mihaela in dušno pastirstvo v tem kraju. Slovenska služba boža bo ob 10, med katero bo pridigal trnovski župnik g. Vindišar. Popoldne ob 4 bodo pete liturgije z blagoslovom. K tej redki slovesnosti na Barju so vabljivi vsi verniki, ki se že vesele svojih novih dušnih pastirjev.

Začasen poklic

Ljubljana, 23. avgusta. Stara je resnica, da kdor se znajde, ta živi. Po novi odredbi morajo imeti vsa kolesa pobarvano zadnjo streho z belo barvo, kar je kolesarjem pognalo malo življenja v zamrle ude in spravilo njihove jezike v pogon. Bog ve, ali imam še kaj barve ali laka v drvarnici in če je, ali ni že suh. Kar k očetu jo bom mahnil, on ima gotovo kaj podobnega v zalogi. Le kako bom pobarval, saj se nikdar v življenju nisem »malal«. Jaz že ne bom »malal«, bom rajši komu plačal, se jezika že itak z velikimi skrbmi obložena krepkejša zakonska polovica. Nazadnje si bom moral kupiti še delovno obleko. Oh, le kakaj nisem upravni svetnik, da bi imel avtomobil. Saj ni tako hudo, ga tolaži druga polovica. Saj so tudi drugi »malali«, pa jim ni krona padla z glave. Narobe. Nekateri so postali še imenitni možje. Če boš tudi ti, saj ti ni treba pripovedovati, da si nekoč kolo »pomalal«.

Tem skrbem pa je na mah naredil konec mož, ki se je pojavil na trgu z lončkom bele barve. »Kaj pa ta dela?«, se je vmešalo rado vedno bitje, ki je hodilo v šolo slavnega ljubljanskega profesorja dr. Firbca. »Nohte manikiraj, se je oglasil paglavček ob stojnici. Ker je sedaj moderno, da vsak verjame čim bolj neumno je, je bitje reklo samo Aaa... Koliko pa računate, če pobarvate streho? Skoraj za božji lon, samo da mu ohranimo še lep spomin. Dve liri. Že, ne samo prah se bo nabral na svežbo barvo. Ne bo se ne. Bom kar doma prebarvala, saj imam moža. Seveda, zato pa je tako, ker hoče vsak vse poklice znati. Ah kaj. Saj sem vso kuhinjsko opravilo sama prebarvala, mož mi je samo malo pomagal. Le pridite pogledat, kako je lepa. No, samo dve liri, gospa. Jih vse leto ne zaslužim. Vsedla se je na kolo in zaslužek je splaval po vodi. »Bog ne daj, da bi moral prebarvati vsa kolesa,« se je potolžil mož in tako sta bila oba zadovoljna.

Bežne slike s potovanja po treh državah

Ljubljana, 23. avgusta.

Kdor mora v sedanjih časih potovati iz Ljubljane na Hrasko ali v Srbijo, bodisi službeno, zasebno ali trgovsko, opazi na tem potovanju precej bistvenih sprememb. Predvsem se je treba doobra oskrbeti s propustnicami: »Lascia passare« za prestop italijanske meje v Metliki; »Dozvole za putovanje« v Nezavisni državi Hraski (NDH) ter nemški »Durchlasschein« za prestop nemške vojaške meje gospodarskega področja v Stari Pazovi. Poleg teh neizgovornih potnih dokumentov si je treba preskrbeti še nekaj lir ter hrvatske kune ali bivše jugoslovanske dinarje vojne izdaje ali drobica, ki veljajo še v Hraski kakor tudi v Srbiji, kjer je zakonito plačilno sredstvo tudi nemška okupacijska marka.

Tako opremljen pogumno sedeš v »dolenjca«, namesto v »orient ekspres«. In ta vedno polni »dolenjca« drvi po prelepi Dolenjski, ki jo prenekatere odkrivajo in spoznavajo šele sedaj, mimo raznih krajev, ki ti jih je ohranil spomin iz slovenske književnosti, zemljepisja, zgodovine; Višnja gora s poljem, Stična s samostanom in Jurčičevo Muzejno bližino, dolenska metropola Novo mesto, opasano z mirno, temnozeleno Krko, v ozadiju Trdinovi Gorjanci, polni bajk in povesti, mimo Kandije vedno više skozi dolg predor proti Semiču, tej raztreseni veliki vasi med samimi belokranjskimi vinogradi s malimi zidanicami, preko viadukta skozi belokranjske stelnjake, polne nizke praproti in belih brez, rumenih žitnih polj in rdeče zemlje... Zemlje rdeče, iz nje štrle sivobeli kraški kamni, kakor bi zrasle gobe po dežju. Črnomelj z opuščeno jadransko progo, končno zadnja naša postaja, Metlika. Uslužni carinski uradniki vljudno in hitro pregledujejo skromno prtljago in poprašajo za naše lire in morebitne druge valute, policijski uradniki poberejo in vpišejo »lascia passare« in vlak zapusti naše ozemlje, zaščiteno v vsakem oziru v Kraljevini Italiji.

Bubnjari. Postajo prenavljajo, nove hrvatske uniforme povsod, hrvatski cariniki, pregled je hitro končan in polagoma se vlak napolni od Kamanja do Olzja ob zeleni Kolpi, do Karlovca. Če imaš srečo, ujameš tam sušaki vlak in si kmalu v Zagreb, prestolnici mlade hrvatske, ustaške države. Na ulici ne opaziš morebitnega drugega življenja, razen mnogih novih uniform hrvatske vojske in ustašev, pa do mladih uniformirancev obveznega dela, poleg rumenih šestokrakih zvezd v židovskih gumbnicah. Drugače številne uniforme naših italijanskih, hrvatskih in nemških vojakov. V brzovlaku do Zemuna oziroma Belgrada si moraš vsaj eno uro pred odhodom poiskati prostor ali sedež, sicer lahko sediš na svojem kovčku celo noč, ko drvi brzovlak med zeleno koruzo in rumeno pšenico, med valjujočim kruhom... Ravnila, ravnila, slika se skoraj ne spremeni od Zagreba do Belgrada. Četudi je Zemun zadnja hrvatska postaja, je že v Stari Pazovi izredno strog nemški pregled, kjer morebitne črne potnike s pomanjkljivimi propustnicami varno izvagonirajo v čakalnico in jih s prvim vlakom vrnejo, odkoder so prišli. Zemunska postaja s hrvatskimi ustaškimi zastavami ter nemškim kljukastim križem, polagoma po starem železnem mostu čez vedno motno in kalno Savo v Belgrad, porušeno in požgano mesto. Doplačaš 4 din za srbske državne železnice, ker si se peljal od Zemuna do Belgrada; pri izhodu zopet strog pregled prtljage.

Toda življenje teče dalje: povsod zidajo, popravljajo, rušijo, z opeko zazidavajo razvalinam prtična okna in vrata. Obiščeš še bivše ministrstvo prosvete, sedaj v kletih, za mizo nek bivši načelnik sramegljivo skriva košaro jajc... akti z ocenami so zgoreli, ob vratih sedi sluga in začudeno pogleduje »izbeglice« in »isterance« iz bivše propadle države. »Gospodine načelnice, možda crnu kafu?« Ne, ne, niti se ne odpirajo skrivnostne cigaretnice doze. Siromaštvo povsod, na ljudeh, v obrazih, skrb, v srcih bojazen. »Propade nama carstvo!«

Na ulicah mnogo manj ljudi, skromno oblečenih, pred važnimi poslojji nemške straže. Srečavaš še stare znance: celjskega častnika Pečnika, ki sedi, prav za prav dikтира v kabinetu ministrstva za prehrano tako, da ga hodijo iz drugih pisarn gledati: »Pazi Slovenca, kako radi!« (namreč dikтира dvema hkrati: »150 vagonov koruze, 50 vagonov moka«). Neizgovorno obiščeš v Kruski ulici pisarno slovenskega RK, kakor še drugi slovenski RK v Uršulini ulici, kjer je vse polno kurirjev in postarjev s pismi med slovensko zemljo in jugom.

È arrivata già la nuova partita della ARANCIA S. PELLEGRINO

Chietela nei migliori locali.

Deposito generale M. Gerovac, tel. 28-95

Prispela je zopet nova pošiljka

ORANZADE SAN PELLEGRINO

Dobite jo v vseh boljših lokalih.

Glavna zaloga M. Gerovac, telefon 28-95

In jugom: s kolonijami v Jagodini, Čupriji, Vrnjački banji, Zlatiboru, Ubu, Užicu, Arandjelovcu, Lazarevcu. Vlak drvi skozi Sumadijo, polno pšenice in slivnjakov, nad njimi pa se dviga Avala z edinstvenim Mestrovčevim spomenikom neznanemu vojaku prve svetovne vojne. Na postajah polno »Srpačadi«, ki ponuja breskve, marelice, slive, pogache za dinar, kmetice dvigajo košare, polne kuhanih jajc po dva din, a potniki le malo kupujejo, ker je na vsaki večji postaji isto ponujanje. Pač, ustavi se nemški vojaški transport, tedaj se razvije v nemščini in srbsčini živahen promet z markami in jajci. V Čupriji pozdravim Celjane v njihovi skupni kuhinji; vprašani nič koliko, desetertim ne moreš istočasno odgovorjati; pač, v Ljubljanski pokrajini je lepo mir in kultura. Gostoljubno postrežejo z eno jedjo in kruhom; profesor Pavel me vleče na svoje stanovanje in je kar vesel treh železnih postelj, nekake pisalne mize, skromna rožica je njegov sadni vrt pod Anskim vrhom in dve sobici — njegovi dve posestnici...

Mesto CKT že snuje v mislih čitalnico in slovensko društvo, priredili so že en izlet v Ravanico; sicer pa se ohladije v blatni Moravi. Življenje je poceni. Iz kolonije vedno koga zmanjka: nekaj jih drvari v državnih gozdovih, drugi delajo v tovarni, 24 dijakov se pripravljajo deloma na maturo, oziroma razredne in popravne izpite iz historije in srbskega jezika (samo 15), nekaj profesorjev je že namestenih, večina bo poučevala nemščino — v Kosovski Mitrovici, Čupriji, Nišu, Kragjevcu...

S številnimi pismi in pozdravi za ožjo domovino nadaljujem pot še v Lazarevac. Že med potjo izvem, da so se vsi Slovenci preselili v okolico, na planinski Ub, le dve družini sta še, ena bogata (nek mariborski doktor), ena siromašna (»nekakav učitelj«). No, neke vrste učitelj je bil bivši dirigent CPD — Per Šegula z družino, Kar zadovoljni so pri gostoljubnem protopopu Manjka mu le klavir in note za študij, petje. Ob slovesu napove stereotipno pevsko vajo ob torkih za možki zbor, v petek za mešani zbor, vsi in točno! Še v drugih kolonijah je polno znancev, starih in novih, Celjanov, Mariborčanov, Slovenjebistričanov, Ptujčanov. Vsem je drag Kranjec iz ožje domovine, vprašanja in želje povsod iste z malimi odtenki in srcu in misli; duhovniki žele predmetov za cerkev, drugi knjig in časopisov, oblek in perila ter čevljev, službe in dela, miru po težkih sanjah, ki so bile resnične.

Povsod isti pozdrav: pozdravite in poljubite našo slovensko zemljo! Obilo rok, solznih oči... temnih belgrajskih luči... savski most... uniforme... Belgrad—Ljubljana via Zagreb... slike iz treh držav...

Danes zvečer bo imel prof. Urbani ob 21.15 uri v ljubljanskem radiu predavanje o največjem slovenskem pripovedniku Ivanu Cankarju.

Podeljevanje pnevmatik

Opozorjamo vse tiste, ki so vložili prošnje za dobavo pnevmatik, da bo komisija za rekvizicijo nakazala samo rabljene pnevmatike, ki so še v dobrem stanju; in ne novih pnevmatik.

Pri prevzemu pnevmatik se mora izročiti enako število starih pnevmatik. Ni primerno zato delati prošenj za dobavo pnevmatik, če so tiste, ki jih ima zainteresirani, še uporabljive.

L'assegnazione dei pneumatici

Si avverti gli interessati che hanno presentato domanda per assegnazione di pneumatici, che la commissione di requisizione assegnerà soltanto pneumatici usati ancora in buone condizione e non pneumatici nuovi di fabbrica.

All'atto del ritiro dei pneumatici assegnati bisogna versare gratuitamente altrettanti pneumatici vecchi. Quindi non è conveniente far richiesta per assegnazione di pneumatici, se quelli di cui l'interessato è in possesso, sono ancora usabili.

Na I. mešani meščanski šoli v Ljubljani na Vtču bodo popravni izpiti dne 30. avgusta po razporedu na oglasni deski. — Vpisovanje učencev(nk) v vse razrede se bo vršilo 1., 2. in 3. septembra od 8 do 12 na podlagi zadnjega šol. izpričevala in davčnega potrdila. Za vpis v prvi razred je potreben še krstni list. V I. razred se lahko vpišejo učenci(nke) ljudske šole, ki so dovršili najmanj IV. razred brez kake slabe ocene. Otvoritevna služba boža bo 22. septembra in reden pouk bo pričel 23. septembra.

Skrunilec grobov. V kraju Sarrono blizu Milana je karabinjska straža pri nočnem obhodu opazila na pokopališču dva neznanca, ki sta se potuhnili, čim sta jo zagledala. Toda karabinjerji so ju prijeli in našli zraven njiju vrečo, v kateri je bilo več kovinskih križev in drugega nagrobnega kovinskega okrasja. Preiskava je nato prinesla na dan, da sta skrunilec grobov okradla v celem 83 grobov in odnesla z njih vse kovinske dele in jih potem za drag denar prodajala trgovcem s starim železom.

Axel Munthe:

»Spomini in utrinki«

Nikdar ne bom pozabil te noči

Pripeljal sem se domov, a kako sem prišel v hišo, se ne spominjam več. Kmalu nato sem občutil, da mi je Cesare vtaknil v usta kosček ledu in ko sem odprl oči, sem videl, da je večerno sonce še vedno sijalo v sobo. Toda Cesare mi je pravil, da ni isto sonce: ležal sem v postelji osem in štiri deset ur, je dejal, in preskočil sem ves ta čas, ki mi ni bil v spominu. Vprašal sem Cesareja — Cesare je bil moj sluga, kletar, kuhar, kar koli že hočete — če imam morda kolero. Zdelo se mi je, da nekdo drugi govori iz mene, ker nisem več prepoznal svojega lastnega glasu; zvenel je namreč ubito, kakor glas stare ženske. Cesare je odgovoril, da ne ve prav, a bal se je, da jo imam — njegova sodbja je bila kar tehtna, zakaj njemu so umrli za kolero žena in dva otroka.

Da, prav možno je bilo, da sem imel kolero, toda znaki se mi niso zdeli dosti značilni. V tedajšnjih dneh pa je bila kolera vedno v mislih vsakogar. Bil sem radoveden, kaj bo prinesla noč.

Cesare je odšel, da bi prinesel malo več ledu in tako sem ležal čisto sam. Če je glava utrujena, ima človek samo žalostne misli in naposled si prizadeva, da ne bi nič več mislil. Človek je tako zmučen, da si želi samo miru in da bi vsi bili pri kraju. Umreti ni tako strašno navsezadnje, toda strahopetne narave se bojijo daljšega trpljenja. Dušeslovna zmeta je, če človek misli, da ga bo sprijaznilo s smrtjo, ako bo večkrat priča

smrtnega boja drugih; to drži samo toliko časa, dokler gre za druge umirajoče. Toda, če dobro vse pretehtaš, boš prišel do sklepa, da bi bilo najboljše, če ne bi bil nikdar priča smrtnega boja, preden se ni približal tvoj končni trenutek. »Bodi moč«, govori človek samemu sebi, »in če nisi vedel, kako je treba živeti, vedi vsaj, kako je treba umreti!« Kljub temu pa ti domišljija nenehno prikljuje prikazni tistih trpečih oči, ki so v tvojih iskale še zmeraj trohico upanja, ko si kot zdravnik stal ob njih smrti postelji; prikazni tistih otrdelih prstov, ki so krčevito grabili po posteljnini, kakor utapljajoči hlasi po vsaki slamici, in ekušali trdno prijeti tvojo roko, da bi se še oklepali življenja; prikazni tistih hlapajočih prs, ki so napenjale vsako mišico, da bi zajela še malo več zraka in podaljšala obupno borbo s krvnikom, ki je počasi, toda gotovo dušil svojo žrtev. Da, Heine je imel prav, ko je dejal: »Smrt ni nič, toda umiranje je huda stvar.«

Okno je bilo odprto in od tam, kjer sem ležal, sem mogel videti ves zaliv. Tam zunaj je bilo vse videti tako veselo in svetlo in zdelo se mi je, da se je obrežje skrilo z vsemi svojimi lepotami in mi reklo zбоgom. Pogledal sem proti Capriju, ki je ležal tam v rožnatem snu, in tako hudo mi je bilo ob misli, če bi se zdaj moral posloviti od krajev, ki sem jih tako dolgo ljubil. Rahle meglice so sinile preko zaliva in čul sem prijazne glasove iz moje mladosti, ki so me klicali po imenu.

Vse se je pomirilo, mrak me je objel in čutil sem se tako zapuščenega.

Iztenjen sem roko proti svojemu prijatelju, a ni ga bilo. Poklical sem ga z imenom, a ni prišel. Mislim sem si, da je nemara odšel s Cesarejem in zadrževal sem dih, da bi morda zaslišal korake po stopnicah. Vrata so se tiho odprla in po prstih je vstopil Cesare.

»Kje je?« sem vprašal, Cesare me je hotel tešiti, pa mi je rekel, da se bo kmalu vrnil. A sišil sem ga, naj mi govori po resnici. Nato sem zvedel, da sem res čisto zapuščen.

Cesare je stal ob oknu in videl, kako sem se vračal. Nesel me je po stopnicah, ker sem se zgrudil v nezavest, ko sem stopil iz kočije. Voznik ni videl mojega psa in Cesare je bil tako prestrašen, ko je videl, kakšen sem, da ga ni iskal prej, kakor pred nekaj minutami, ko je odšel, da bi poslal po konzulu. Niti ne vem, če je Tappia res iskal. Skušal sem biti hud na Cesareja, a bil sem tako truden, da nisem uspel.

Kmalu nato je prišel konzul. Bil je zelo prijazen mož, toda prav nič ni razumel mojega položaja in zdelo se mi je, da misli, da sem postal ponj zaradi nečesa drugega. Vendar, ki je slišal o moji izgubi, mi je obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovih močeh, da bodo psa spet našli. Dodal je, da upa, da bo imel več sreče pri iskanju psa, kakor pa je imel, ko je iskal mene. Dejal je, da ima zame cele kupe pism in brzjav in pred nekaj dnevi je celo prejel brzjavko z ukazom, naj poizve, če sem še »živ ali mrtev«: vse je poskušal, da bi me našel, a poizvedovanja so se izkazala brez uspeha.

Nasmehnil sem se in čeprav sem se počutil pobitega, sem mu predlagal, da bi bilo dobro, če bi še počakal dan ali dva, preden bi odgovoril na brzjavko. Cesare ga je spremlil po stopnicah

in slišal sem, ko je pošepetal konzulu: »Govori s psom, ko da bi pes bil človek!«

Še isti večer sem prejel od konzula kratko poročilo, da je vsak stražnik v Napoliju dobil povelje, naj gleda za psom, ter da lahko trdno upam, da ga bodo prav kmalu iztaknili.

Z mojo boleznijo na vse zadnje ni bilo bogve kaj. Vso noč sem bdel in čakal, kdaj se bo pojavil kak otpljiv znak, naznanjajoč mi, da imam res kolero. Druga dne sem se počutil nekoliko bolje, toda bil sem preveč zaskrbljen, da bi dosti razmišljal o samem sebi, kakor si lahko sami mislite.

Morda pa se mi smejete, ko to berete; no, že je tako, se le smejte, kolikor vam je drago. A rečem vam: jaz se nisem smejal, ko sem ležal tam, kaj in mislil na zvestega prijatelja, ki sem ga izgubil; prijatelja, ki je delil z nemoj vse veselje in žalost skozi dolgih deset let. Ali je morda padel v surove roke, ki slabo ravna jo njim? Morda pa sedi kje priklenjen in me željno čaka, da bi prišel in ga odrešil? — Jaz, ki sem komaj mogel stati na nogah!

Ubil sem si v glavo, da če bi le kako mogel iti ven, bi ga prav gotovo takoj našel; skoraj zjokal sem se nad svojo neboljnostjo. Prosil in grozil sem Cesareja, naj mi pomaga obleči me in naj me spravi dol v kočijo, a za vse moje prošnje je imel le gluha ušesa.

Še isti popoldan me je obiskal konzul. O psu ni imel nobenih novic in prepričan sem bil, da je za vedno izgubljen. Konzul me je skušal tolažiti in mi je pravil, da je eden njegovih tovarišev svojega psa že dvakrat zgubil, a vsakič da ga je dobil nazaj; zdaj pa plačuje nekemu zorniku pet lir na leto za jamstvo, da mu ne bo nihče več ukradel psa.

Določila glede šolanja slovenskih učencev ki so obiskovali šole izven Ljubljanske pokrajine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za umestno urediti šolanje slovenskih učencev, na podlagi svoje naredbe št. 28 z dne 20. maja 1941-XIX, odreja:

Clen 1. Slovenskim učencem, prihajajočim s šol vseh vrst stopenj bivše jugoslovanske države na ozemlju zunaj Ljubljanske pokrajine, ki zaradi dokazane višje sile od aprila dalje niso obiskovali šole in niso prešli letnega izpisa, sme učiteljski zbor vsake istovrstne šole na prošnjo dovoliti vpis v neposredni višji razred kot so ga obiskovali v šolskem letu 1940/41, če ob prvi redovni seji II. polletja v nobenem predmetu niso imeli nižje ocene ko 3 ali nižje ko 2 na strokovnih šolah, ter jih sme prepustiti k popravnemu izpitu iz predmeta, v katerih so imeli nižje ocene.

Učenci, ki ne nameravajo nadaljevati šolanja in tisti, ki ne morejo dokazati v omenjeni seji dobljene ocene, se pripisujejo k razrednim izpitom.

Clen 2. Učenci razredov, za katere je ob sklepu določen tečajni, diplomski ali končni izpit,

se bodo mogli ob predložitvi listin za dokaz prejšnjega šolanja pripustiti k navedenim izpitom v istovrstnih državnih šolah, in to po morebitnem razrednem izpitu iz predmetov, v katerih bi bili na omenjeni seji dobili oceno nižje ko 3 (oziroma 2), ali iz vseh predmetov, če ne bi mogli dokazati dobljene ocene.

Clen 3. Visoki komisariat sme na prošnjo dovoliti prepustitev k privatnim izpitom kandidatom, ki so nameravali opraviti izpite v mesecu juniju na šolah iz člena 1., pa jim to zaradi dokazane višje sile ni bilo mogoče.

Clen 4. Izpiti bodo od 10. do 20. septembra t. l.; izpiti po členih 1. in 2. so prosti takse. Prošnje je treba predložiti šolskemu ravatelju oziroma Visokemu komisariatu (IV. oddelku) do vseheta 3. septembra t. l.

Clen 5. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Visoki Komisar Emilio Grazioli.

Okrožni urad je samostojen nosilec socialnega zavarovanja za Ljubljansko pokrajino

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi zakona z dne 14. maja 1922. o zavarovanju delavcev, smatrajoč za nujno potrebno poskrbeti za preureditev socialnega zavarovanja v zvezi z novo ureditvijo pokrajin, odreja:

Clen 1. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je odsej samostojen nasproti Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu in se preimenuje v Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine. Priznava se mu pravna osebnost in se podreja nadzorstvu Visokega komisariata (VI. oddelka).

Clen 2. V pristojnost Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine spadajo poleg poslov, za katere je bil pristojen Okrožni

urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, tudi posli iz pristojnosti Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, in to tudi kolikor se nanašajo na Bolniško blagajno Trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani in na Bolniško blagajno »Merkur« v Ljubljani.

Clen 3. Z učinkom od 10. aprila 1941-XIX dalje se prenaša na Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v ločeno poslovanje upravljanje vseh poslov, ki so spadali v pristojnost Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Clen 4. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Visoki komisar Emilio Grazioli.

S Hrvaškega

2000 delavcev gradi Jadransko cesto. Državno tajništvo za javna dela objavlja, da se nadaljuje gradnja Jadranske ceste in sicer pri Crikvenici. Zaposlenih je okrog 2000 delavcev. Gradnja spada v okvir velikih javnih del na Hrvaškem. Gradijo tudi novo cesto od Zagreba proti Varaždinu. — Gradnja je prevzela neka nemška tvrdka z Dunaja. Ministrstvo za rudarstvo in gozdove pa je dalo 400.000 kun na razpolago za ureditev najbolj nevarnih hudournikov v Bosni.

Dobra letina rži. Po prvih podatkih se za leto obeta na Hrvaškem zelo dobra ržena letina. Povprečno bo donos letine mnogo večji kakor pa lani. Tudi koruza bo dobro obrodila, ker se je močno popravila po močnem in dolgotrajnem deževju.

Olajšanje v omejitvi porabe raznega blaga. — Uradni list je objavil odlok, po katerem se izvzame iz določb zakona o omejitvi porabe nekatere življenjske potrebščine. Tako bo mogoče brez navedenih kupovati sedaj razne poletne obleke, dežne plašče, moške nogavice, športne jopiče, umetno svilo in umivalno milo do teže 100 gramov. Posebne olajšave bodo dobile perice po poklicu za nakup pralnega mila. Zagrebška mestna občina bo nakupila tudi za 35.000 vagonov drv, katere bo razprodajala novo ustanovljena prodajna centrala za kurivo. Nekateri oblastniki so predlagali, naj bi mestna občina prevzela monopol na prodajo mleka v Zagrebu. Če poprej je podobne ukrepe izvedla Hrvaška kmečka stranka, ki je onemogočila posamično prodajo mleka. Toda zagrebški župan se je izrekel proti monopolizaciji prodaje mleka in bodo tako kmetje še vedno lahko svobodno dovažali in prodajali mleko na zagrebškem trgu.

Hrvaški umetniki v Nemčiji. Na povabilo nemškega propagandnega ministra dr. Goebbelsa je odpotovala v Nemčijo skupina hrvaških umetnikov, med katerimi so slikarji, glasbeniki in pisatelji, da si bodo ogledali Nemčijo in njena dela. Umetniki bodo ostali v Nemčiji do konca meseca.

Obiskali bodo najprej Berlin, potem pa tudi Dresden, München, Frankfurt, Dunaj, Graz in druga večja nemška mesta.

Posebne doklade za delavske otroke. Poverjenik zagrebške borze za delo Blažek je imel v Vinkovcih govor, v katerem je napovedal novo uredbo, ki bo izboljšala socialno stanje hrvaškega delavstva. Med drugim bo vlada uvedla tudi posebne draginjske doklade za otroke hrvaških delavcev.

Italijanski general o italijansko-hrvaških odnosih. Zastopstvo italijanske fašistične stranke pri ustaškem gibanju v Zagrebu izdaja posebna poročila o svojem delovanju. Na prvi strani objavlja prva števila tega poročila izvelec iz govora poglavika ob sprejemu italijanskega zastopstva. Uvodni članek je napisal general dr. Cosel-schi, voditelj stalnega fašističnega odposlanstva v Zagrebu, ki se zelo laskavo izraža o dobrih italijansko-hrvaških odnosih na vseh popriščih.

Drobne iz Celja

Nova grobova v Celju. Pred dnevi je nenadoma iz neznanega razloga umrl 25letni tehnik Božič Bino, sin ugledne celjske družine. Pokojni je brat kaplana g. Božiča Darka. Bil je zaradi ljubeznivosti in značajnosti zlasti med mladino zelo priljubljen. — Istega dne je skupaj z njim umrl znanj celjski skavtski pokretaš Planinc I. Ohranimo ju v spominu!

LIQUORE
LIKER

STREGA

TONICO
JE KREČILEN IN

DIGESTIVO
VAM URAVNA PREBAVO

Hiter in točen
pregled domačih
in tujih dogodkov
Vam nudi
»Slovenski dom«

Novice iz Države

300 kilogramov olja zpalenjenega. Med zaboji ki so bili v tovornem vagonu vlaka, ki je prihajal iz Brescie iz Bologne, je straža opazila tudi zabo, na katerem so bili veliki oljni madeži. To je v o-jakom vzbudilo dvome in pogledali so na tovarni list. Tam je bilo blago označeno kot deli strojne, naslovljeno pa na nekega delavca v vojni tovarni v Brescii. Ko pa so zabo odprli, so našli v njem 300 kilogramov jedilnega olja. Delavec Alessandra Maestra so prijeli in zaslili, pa jim je priznal, da je hotel na ta način pritihotapiti olje za svojo družino in za svoje prijatelje. Olje je oblast zaplenila, delavca pa se bo moral za svoj prestop pokoriti in plačati še visoko globo.

Vpisovanje v italijanske šole. V vseh italijanskih šolah bo 1. sept. vpisovanje učencev in učenk. Vpisati se more le tisti učenec, ki s potrdilom dokaže, da je plačal vse šolske pristojbine. Za vpis v drugi razred srednje šole se plača za pristopnino 70 lir za moške in 90 lir za ženske, razen tega pa je treba plačati še šolnino v dveh obrokih in sicer: 65 lir do konca decembra in enako vsoto za drugo polovico šolskega leta za dečke, za deklice pa 80 lir šolnino do konca tekočega leta in 80 lir za drugo polovico šolskega leta.

500 kilometrov dolgo pot preveslala v petih dneh. V Benetkah sta s svojim majhnim čolnom priveslala po reki Pada dva športnika in sicer dr. Bima in študent Danilo Dolci iz Alessandrije. Njuno dejanje je bilo zelo drzno in tvegano, kajti doslej se še nikomur ni posrečilo tako dolga pot zavoljo preštevanih vrtnic, ki na pritočeni reki Agogna onemogočajo plovo. Toda pogumna veslača sta vse ovire prebrčala in po petih dneh preveslala pot 500 kilometrov prav do Benetk.

Strahovita nevihta z nalivi v Milanu. Strahovita nevihta z nalivi je v sredo divjala nad Milanom in okolico. Ulični odtočni kanali niso mogli použiti vse vode, ki se je valila po cestah, naker je voda vdrila v številna kletna in nizka stanovanja, posebno v okolici mesta. Mestni gasilci so bili več kot stokrat poklicani na pomoč, da so s črpalkami izčrpali vodo iz poplavljenih stanovanj. Ponekod je stala voda do pol metra visoko. Zaradi nalivov je močno narasla tudi Adiza. Navzlic temu pa se je šel kopat v reko 16letni Carlo Sottocorno iz Cazzulina. Nenadoma pa ga je voda spodnesla in odnesla, da mu niti prijatelji niso mogli pomagati. Njegovega trupla voda še ni našla.

Streljal na dekle, pa zadel svojo sestro. Mladenci Manillo Zucci je dvoril 19letni Marijo Pizzicani. S svojo ljubeznijo in ljubezenskimi ponudbami pa ni imel sreče. Dekle ga je odklanjalo in se zanj ni hotelo ogreti. Mladenci je to ravnanje ujezilo in je iskal priložnost, da bi se maščeval. Ko je zalotil Marijo v družbi deklet, med katerimi je bila tudi njegova sestra, je potegnil samokres in začel streljati. Zadel pa je sestro v prsa. Ko je videl, kaj je storil, je pobegnil, toda med potjo je padel. Orožje pa se je sprožilo in krogla ga je zadela v desno stran prsi.

Izjava novega madžarskega poslanika v Rimu. Novi madžarski poslanik pri Kvirinalu Zoltan Mariassy je dal pred svojim odhodom iz Budimpešte izjavo dopisniku agencije Stefani, v kateri je med drugim rekel, da je vesel imenovanja za poslanika v Rimu, kajti Italijo in Madžarsko veže trdno in tesno prijateljstvo. To prijateljstvo ni umetno niti zasilo, pač pa temelji na stvarnosti. Mussolini je bil prvi človek, ki je prislulnil krikom ranjene Madžarske in ji je vseskozi tudi dajal vso možno podporo. Dopisnik agencije Stefani poudarja, da govori novi madžarski poslanik gladko in tekoče italijansko, ker je bil svoj čas dolgo vrsto let poslaniški svetnik pri madžarskem poslaništvu v Rimu.

Dogon živine

Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino sporoča, da bo dogon za govejo živino v torek, dne 26. t. m. na Rakeku in ne v Cerknici kot je bilo prvotno objavljeno.

Koledar

Danes, sobota, 23. avgusta: Filip Benicij. Nedelja, 24. avgusta: 12. pob. Jernej.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

Dr. Krekova učiteljska gospodinjstva šola Ljubljana VII., Vodnikova c. 62. Vpisovanje za novo šolsko leto bo vršilo za I. in III. razred dne 1. in 2. septembra.

Na enoletni dr. Krekovi gospodinjstvi šoli na istem zavodu bo vpisovanje tudi 1. in 2. septembra. Redni pouk pa se bo pričel 1. oktobra. Prospekti so na razpolago pri vodstvu zavoda.

Internet tega zavoda bo sprejemal tudi učence, ki obiskujejo šole v mestu.

Privatna dvorazredna trgovska šola Zbornice za trgovino in industrijo. Vpisovanje v I. kakor tudi v II. razred bo od 1. do vključno 10. septembra od 8—12 v pisarni direktorja, Trgovski dom, Gregorčičeva ul. 27. Podrobnejše informacije na črni deski in v pisarni.

Privatna dvorazredna trgovska šola Zbornice za trgovino in industrijo. Popravni izpiti bodo: pismeni 29. avgusta ob 9 dopoldne, ustni 30. avgusta ob 9 dopoldne. Prijave do 28. avgusta.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 jutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Franc, Stefanova ulica 7-1, telefon 36-41.

CORA

TORINO • 1835

VERMOUTH CORA

oltre 100 anni di fama
slovit že nad 100 let

PAOLO BAENZIGER

Via Letizia 10 - Bologna

rappresentante generale con deposito della antica fabbrica di coltellierie fine

DUE COLOMBI - SOLINGEN

cerca concessionari nella Provincia di Lubiana

Offerte a

PAOLO BAENZIGER — Via Letizia 10 — Bologna

glavni zastopnik z zalogo starodavne tovarne finih rezil

išče poverjenike v Ljubljanski pokrajini

Ponudbe na

Simič Zorko:

Taborjenje

Do naslednjega jutra najdemo v šotoru namesto njega kos ledu. Po južini sledi najvažnejša točka, »zabavšanje«. To je šport, ki se je pojavil pod tem imenom šele pred leti, a se je hitro razširil in ima danes zelo mnogo gostiteljev in pristašev. Nekaj podjetnejših se spravi na mince, ki ropoče ob vodi, drugi zopet na sončno uro, ki kaže vedno napak. Oboje pa vpliva na človeka porazno...

Iz dnevnika taborjanika Gustla.
2. t. m. 1940.

S svojimi tovariši sem se že spoznal. Bog ve kako se z njimi ne razumem, ker so vsi močnejši od mene. Nekateri imajo tako čudna imena. Čemu neki? Bom že moral očku pisati, da mi bo razložil. Moj sosed na levi se imenuje Krivo stegno. Moj nadstanovalec pa je Vitez Bledica ali Frankenstein. Nekdo drugi je zopet Kozja bradica. Še najrajši se družim z Minimumom. Sedaj je končal četrto, pa ga skoraj nič ni. Mene so večerj krstili pri kopanju. Sedaj me kličejo samo Gu. Ko sem jih vprašal zakaj, so dejali, da je Gustl predložil ime in da je reduciranje moderno. Meni se to ne zdi nič prav. Ko sem dejal, da bom očku vprašal, če se lahko tako imenujem, so se mi smejali.

Danes opoldne smo dobro jedli. Krompirjevo juho. Moj sosed je trdil, da si da glavo ozdravi, če je v juhi bilo res kaj krompirja. Mora biti že res prepričan, ko kar za glavo stavi. Popoldne smo šli v vodo brat in se temu pravi plavanje. Potem sem šel nabirat borovnice. Ko jih prinesem, jih moram dati dežurnemu, ki jih nese v kuhinjo. Med potjo jih polovico poje in potem moram jaz čistiti posodo.

Očka bi gotovo rekel, da je to svinjarija, in bi imel prav. Prav bi tudi jaz imel, ampak ne smem nič reči. Gospod profesor je dejal, da bomo tudi mi imeli zadnji dan »svinjarijo«. Ne razumem ga.

Gospod profesor me večkrat pošlje v vas po cigarete. Enkrat sem tudi jaz že kadil. Krivo stegno me je učil. Očka je

imel čisto prav, ko je rekel, da se človek na taborjenju marsikaj koristnega nauči. Vitez Bledica tudi sijajno kadi. Pravijo, da je zato tako blede. On se pa smeji in puhne ekoci nos kakor lokomotiva. To-liko kadi, pa nič ne kašlja. — Ko me je Krivo stegno učil kaditi, se mi je po glavi začelo vrteti in potem so me polivali z vodo. Bog ve, če našega očka tudi mama kdaj zaliva...

Dnevi hitro tečejo. Podnevi hodimo po borovnice, po gobe in drva za kres. Zvečer pa sedimo pri ognju in pripovedujemo smešnice iz konca prejšnjega tisočletja. Nekatero so res že tako čustljive, da imajo kar spoštovanje do njih in da bi se jim kar na daleč najrajši odkril. Gospod profesor nas uči tudi narodna kola in plešemo okrog ognja kakor zamorci.

Ze v prvih dneh smo opazili, da hodijo na naša prenočišča neprijavljeni gostje. Pa si tega nismo preveč gnali k srcu; mislili smo si pač, da jih žene le zgolj radovednost in da nam bodo kmalu potem dali mir. Kar v četah so namreč marširale mravlje po stenah in ležiščih. Res je, da mravlja ni lev, toda gotovo ne bo nihče trdil, da je prijetno, če delajo ponoči po tvojem obrazu poučne ekskurzije. Kmalu smo našli primerno sredstvo proti njim. Kuharica nam je dala petroleja in poplavlili smo z njim stene in vsa ležišča. Nemogoče je, da bi v takem smradu vzdržale, smo dejali. Res niso — toda tudi mi ne. Mravlje so se še nekam držale, toda zvečer so tudi one obupale in nas pustile same, ki smo ležali in čakali, da se naše volalo navadi na novo ozračje. Mravlje si tega preganjanja najbrž niso gnale preveč k srcu, kajti že naslednjega dne so zopet prišle na obisk. Sele čez nekaj dni smo imeli mir.

Zlasti v prvih tneh taborjenja so se dogajale ponoči čudovite zgodbe. Včasih je namreč stražar pozabil, koga mora zbuditi za naslednjo stražo. Ob kakih dveh ponoči je prišel po mnogih ponesrečenih poskusih, da bi tiho vstopil, k našemu, recimo podkomandantu, in ga vprašal, kdo ima naslednjo stražo.

Ko je poleg nekaterih naukov, da se ne spodobijo pošteni ljudje buditi sredi noči, dobil tudi zahtevane informacije, je

takoj odhitel, da naslednjo stražo zbudi. Zgodilo pa se je, da dotičnega ni poznal in hodil je buditi drugega za drugim, češ: Si ti ta in ta? Ker se vsak sredi spanja ni takoj znešel, je trajalo precej časa, da se je spomnil, če je pravi. In ko je rekel da ne, se je stražnik pomaknil k drugemu ležišču. Ko jih je tako zbudil kake tri četrtine, mu je nekdo vsemu obupnemu odkril, da tega in tega sploh ni v naši bajti, ampak da je v zgornji koči. Revček se je potem splazil v zgornjo kočo, ki jo je verjetno na svoje veliko veselje našel zaprt.

Ker je bil premehkega srca, ni hotel vseh zbuditi, ampak je potrpežljivo iskal zapah in sledniji tudi srečno odprl vrata. Stopil je previdno k prvemu ležišču, da bi povprašal, kje epi tisti, ki mora na stražo. V temi je iskal po ležišču glavo onega, ki bi naj ga zbudil zaradi novih informacij in v duhu se je že veselil, da bo morda v sreči kar v začetku na pravega naketel. V grozi je tedaj opazil, da je ležišče prazno. Takoj se je zavedel svoje odgovornosti, postavil se je v službeno pozno in je prijel za piščalko. Po kratkem preudarku je spoznal, da nima pomena buditi fantov, saj zdaj ponoči itak ne bi nikogar našli. Zadovoljnost se je začutil ob misli, kakšen hrup je preprečil s tem, da ni zažvižgal. Še bolj pa je bil zadovoljen, ko je spoznal, da je prazno ležišče njegovo.

Stopil je k drugemu ležišču in prijel spalca za lase. Pri tem je nekoliko povlekel za harmoniko, ki je zacvilila. — »Pssssssst!« sta istočasno drug drugega opozorila. Ta, ki je budil in ta, ki se je zbudil. Toda še preden je stražar prošil za informacijo, je oni že zopet zadremal, mrmrajoč, da bo že vstal. Šele, ko ga je stražar vprašal, kje leži ta in ta, se je oni popolnoma prebudil in pokazal na neko ležišče. Po možnosti se je seveda zmotil in cirkus se je nadaljeval. No, slednjič je bila stvar le urejena in živčno uničen se je revež zgrudil na ležišče in zaspal kot klada. Zgodilo pa se je, kajti pota usode so čudna, da je stražar, ki ga je ta zbudil, prišel po končani službi zopet buditi tega revčka, ker se je zmotil v imenih, kdo ima pred njim stražo in kdo za njim.

Ko sem prišel jaz na vrsto za stražo, sva se zmenila z Milanom, da greva sku-

paj. Vsaj dolgčas nam ne bo. On itak ni mogel tiste noči spati, ker je imel še izza kamniških dni neko srčno napako. Poleg lune in zvezd sem tudi jaz ujel nekaj skromnih srčnih izlivov. Kakor dva moderna Diogena sva hodila okrog tabora s svetilko v eni in s cigareto v drugi roki in pri tem snovale v polni fantaziji najbolj nemogoče in čudovite napade na naš tabor, ki bi jih seveda midva s kolsalnimi načrti odbila.

Drugič sem imel nočno stražo prvi dve uri. To pot sem šel sam. Milanu se je namreč zdravje krepko dvigalo. Od nikoder ni namreč hotelo biti pisma. Da se ne bi dolgočasil, sem že prej privezal Pavlovu koe na vrh in potem vrv spjel skozi okno na tla. Ko sem mislil, da so se že vsi pomirili, sem se oknu približal in povlekel za vrv. Slisati je bilo le neko mrmranje, kakor ga proizvajajo dijak, če dobijo v šoli cvek. Da se mu ne bi živci pokvarili, sem nekoliko počakal in potem znova povlekel.

Pavle se je dvignil in z energičnim glasom zahteval mir. — Tako je seveda zbudil vse tiste, ki so že spali in pričeli so mu dokazovati, da se mu je sanjalo. Potolažil se je in znova legel. Nekaj časa sem zopet počakal, da so napol zadremali — in sem tretjič povlekel. Uvidel sem, da je Pavle slabo vzgojen. Namesto, da bi potrpel in molčal, da ne zbudi tovaršev, je planil z ležišča kakor lev in iskal vzgibalce, ki sem mu jih iz previdnosti že prej skril v konzervno škaflo. Medtem ko je iskal, sem bil že na varnem. Premišljeval sem, če bi se dalo kdaj drugi narediti priprava, ki bi spuščala vodo na spečega sosedu. Vrvico bi imel vedno pri sebi, in vedno ko bi povlekel, bi ga opomnil, da še ponoči mislim nanj.

Najlepše na taborjenju je bilo, zlasti za tiste, ki so pesniško udarjeni, zvečer pri kresu. Nekdo sem pel kuplete o profesorjih, in ko sem končal, sem si dejal: »Fant! Jutri poš pa imel dve nočni straži za kazen!« Gospod profesor je že odprl usta in... Bože mili! Lahko si mislite, da ni ravno prijetno ponoči stati štiri ure na straži...

Jutri imaš dvojno... je pričel in streslo me je, ... porcija vsake jedi!« Malo da nisem omedlel. Toda smola. Hudele sem sreče! Prva jed, ki smo jo

dobili, so bile gobe, katerih sem že pol porcije komaj spraval vase. Ni čudno, da sem tistega dne dobil sloves radodarnega človeka.

Dvakrat smo imeli zvečer celo zabaven epored. Najbolj je gotovo uspeša tragedija: »Pes iz Salermes. Igralci so se res izkazali. Najbolj pa je podal svojo vlogo pes, ki ga je dovršeno in prepričljivo umetniško doživljeno odigral tovarš Floki. Igral je tako odlično, da bi človek o njem podvomil, če ga osebno ne bi tako dobro poznal.

Za tiste, ki so svoje dni prežvekovali Karla Maya, so bile brzice najboljše zabava. Sicer je vožnja preko njih trajala komaj slabo minuto in je bilo potem treba vlačiti čoln nazaj najmanj pol ure, pa kaj nas je to brigalo.

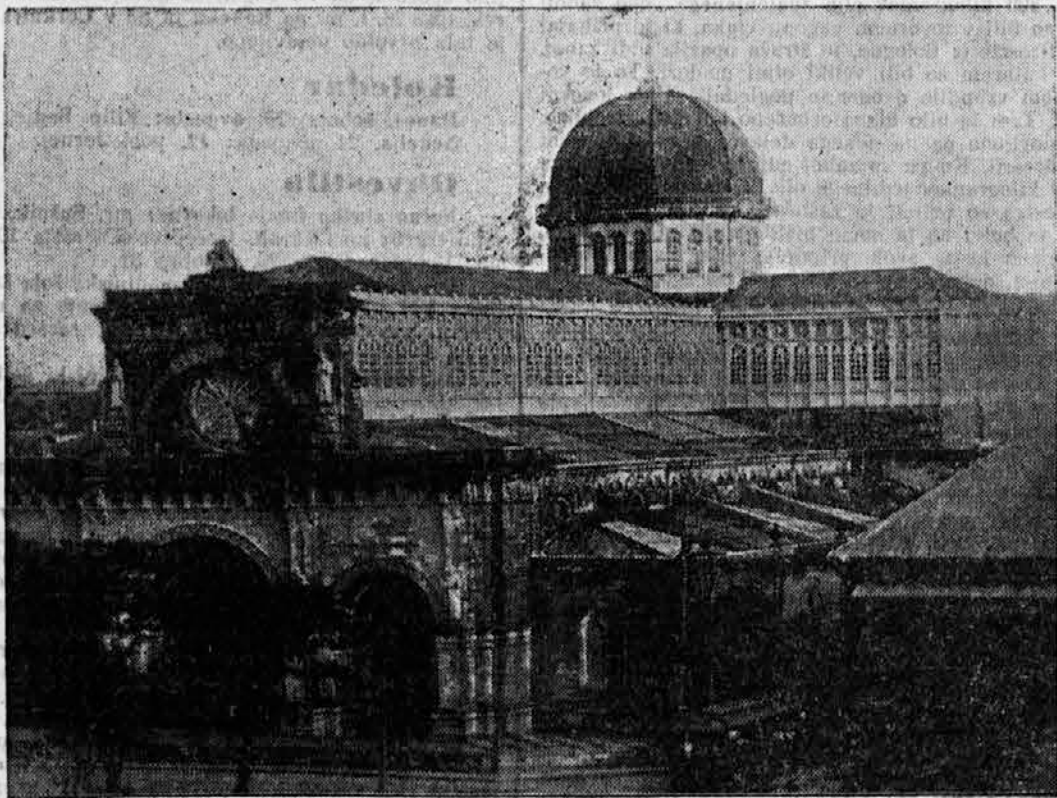
V bližini tabora so bili delavci iz Like. Če si jih vprašal, kaj jedo, so dejali, da čebulo. In to jutraj, opoldne in zvečer. Kljub temu so trdili, da je hrana odlična. Najbolj so se nam čudili, kadar so nas opazovali pri metanju krogel. Suvali smo jo v dveh skupinah. Eni sem, drugi pa nazaj. Vsej v začetku so nas gotovo imeli za omejene, češ saj ne bomo krogel na tak način nikamor spravili, če jo bomo metali enkrat sem, potem pa spet nazaj. Ko smo v nedeljo korakali v vas, pa smo jih videli, kako so suvali ob cesti težke kamne...

Dnevi so tekli... Dva dni pred odhodom smo pekli pri kresu prasička. Ko sem dobil svoj kos, je bil še čisto surov. Shranil sem ga, da bi ga naslednji dan še enkrat spekel, toda ko sem ga naslednji dan vzel v roke, je bil kakor kos mumijskega mesa.

Zadnjič pri kresu. Nikomur ne gredo besede iz ust. Molče zremo v krivordečo nebo na zapadu. Oči se izgubljajo v daljavo, sanjajo in se znova zajrejo v plamen. Vse je tiho. Zdaj pa zdaj sune kdo s palico v ogenj, da zaplavajo iskre visoko v zrak... Tam na desni šumi Ljubljanska in slisati je, kako buta čoln ob obrežni drog. Valčki pljusajo in vabijo. Človek bi najrajši legel v čoln, se spustil toku in zrl v nebo. Tam onkraj ceste je slisati, kako mati kliče otroke... Potem je vse tiho. Nekde si ob vodi poje žalostno pesem...

(Koniec)

Filipinsko otočje ima vedno večjo veljavo

Ena največjih katoliških cerkva na svetu je — kar malokdaj ve — v Manili.

Od azijske celine loči otoke Filipine, ki so sedaj v lasti Združenih držav Amerike, Srednje Kitajsko morje. Otoki so nekakšno nadaljevanje Malezijskega otočja, ki se razteza v Tihem morju severovzhodno od otoka Bornea vse naokrog. Otočje je silno razmetano. Naštetih bi na tisoče in tisoče otokov, če bi upoštevali vsak tudi najmanjši otoček. Glavni otok v Filipinih je otok Luzon, ki je dobil svojo veljavo in pomen najbolj iz strateških razlogov, ker leži nasproti otoka Formoze, katerega imajo sedaj v oblasti Japonci. Luzon je najbližja točka, gledano v smeri proti japonskemu imperiju. Obenem pa je zelo blizu tudi Indokini.

Spricho sedanjega pretečnega položaja na Daljnem Vzhodu dobivajo Filipini vedno večji pomen. Tvorijo nekakšno zvezo med raztresenimi otoki in Avstralijo, po drugi strani pa med Indokino in Vzhodno Azijo. V kolikor se strateškemu pomenu prišteje še politični, kajti otočje je v lasti Združenih držav, odnosno imajo te države pokroviteljstvo nad svobodno Filipinsko državo, že takoj lahko zaslutimo, da utegne otočje dobiti še poseben sloves v dogodkih, ki se pojavljajo na obzorju.

Filipine je v šestnajstem stoletju odkril Portugalac Magellan, toda španec Miguel Lopez de Legazpi je prvi prišel na otočje in ga podvrnil španski nadoblasti in sicer l. 1564. Nekaj let nato si je novi osvovjevalec izbral Manillo na otoku Luzon za središče in prestolnico in že začel mesto utrjevati, da bi preprečil naskok kakšnega drugega nepričakovane zavojevalca. Mesto je obdalo z obzidjem, postavil vojašnice in varovalne trdnjave, vse v značilnem španskem slogu. Španci so v mestu zgradili tudi veliko in krasno katedralo, ki je bila vsa v zlatu in okrasju, znotraj pa poslikana s številnimi freskami. Toda v poznějšíh stoletjih je za mestnim obzidjem začelo rasti novo naselje, v katerem so se sčasoma pomešali domačini, Španci, Japonci, Kitajci in Amerikanci. Zahodnjaška kultura je polagoma prevladala, vendar pa je domačinsko ljudstvo ohranilo še precej svojih značilnih potez, med njimi tudi nezaupljivost do belecev in tako tudi do sedanjih vladarjev Severnoamerikancev.

Vojna, v katero se je Španija zapletla zaradi Kube leta 1898, je veljala Španijo ne samo Kubo, temveč tudi Filipine. Španska mornarica je bila tedaj uničena, na njeno mesto pa je stopila mor-

narica Združenih držav. Na Filipine se je našel separatist Aguinaldo, ki je v sporazumu s poveljnikom ameriške mornarice proglasil neodvisnost Filipinov. Toda veselje je trajalo le kratek čas. V pariški pogodbi iz 10. decembra 1898. je bila namreč zapisana določba, da Filipini ne bodo takoj dobili svobode, temveč bodo ostali pod ameriškim pokroviteljstvom tako dolgo, dokler domačinsko ljudstvo ne bo sposobno vladati nad samim seboj.

Prvi tako imenovani popis prebivalstva, ki so ga izvedli Amerikanci, je pokazal, da je bilo okrog en milijon domačinskega prebivalstva še divjakov. Mnogo jih je bilo še paganov in lovec na ljudi. Ameriški delegati, ki so bili postavljeni k vladi otočja, so v prvi vrsti gledali, da so za svojo državo izrabili vse naravne zaklade, ki jih otočje ima v precejšnji množini. Ameriški kapitalisti so naložili ogromne količine svojega denarja v razne plantaže in posebno v nasade sladkornega trsa in kokosa, iz katerega pridelujejo olje. Središče te industrije je Luzon. Razen tega prideluje otočje velikanske množine tobaka in posebne vrste bananov, ki jo upor. za izdelovanje posebnega tkiva. Razen tega so Amerikanci uredili na otočju tudi več letovališč. Mnogoterja med njimi ne zasotajajo niti po podnebnju niti po modernem udobju za največjimi in najznamenitejšimi evropskimi letovišči. Posebno znano je letovišče Baguio, ki leži 1450 metrov visoko. Toda ves ta čas se ni nihče zmenil za domačine, ki so ostali še naprej divjaki in lovec na ljudi in njih moderna kultura in civilizacija nista pridobili zase, ker jih v to tudi nihče ni silil.

Toda uporniški duh med prebivalstvom je še vedno ostal in tlel naprej. Iz bojazni, da ne bi nekega lepega dne Japonci prevzeli od Amerikancev oblast, je dal ameriški kongres Filipinom novo ustavo in jim obljubil popolno samostojnost. Nova ustava je stopila v veljavo 15. nov. 1935. in bo veljala deset let, nakar bo razglašena popolna samostojnost otočja. Toda zraven tega so si Amerikanci zagotovili še vedno velike predprave, kajti v ustavnih določbah je rečeno, da bo Amerika še vedno ohranila nad otočjem neke vrste gospodarsko pokroviteljstvo do l. 1960. Gotovo je, da bo svoboda Filipinov, če bo do nje prišlo, le polovična, če država ne bo tudi gospodarsko neodvisna in bo imela v tem pogledu vedno vezane roke. Po drugi strani pa je treba vedno imeti pred očmi pomembnost otočja v vojaškem pogledu in zato je pričakovati, da bodo Združene države znale vselej najti sredstva in razloge, da bodo izvajale na filipinsko državo pritisk in jo na ta način ohranile v svojem vplivnostnem območju, kakor dolgo se bo pač dalo.

Iz lesene kože ob Savi v razburljive dogodivščine na Tihem morju Nekaj zanimivosti o romanu v slikah »Žalost in veselje« — našem novem presenečenju za vas

Peter Grmar je živel že mnogo let v mali koči ob Savi... Neko popoldne vzame sekuro rovnico in gre v bližnji gozd... Zda se zasliši polglasen razgovor. V majhni globoki tli skale stala dva človeka... Eden vzame z rame koš, odgrne plablo, vzdigne iz koša dete in ga položi na resje in reče:

»Zdaj boš poginil ti mladi črv!«
Z eno roko grabi dolg nož, z drugo pa dete... Peter Grmar zavpije nad njim sekuro, a ta mu uide iz tresočih se rok... Slednjic se posreči Petru spraviti zločinca predse... Toda ko začne Petra prositi, naj odneha, in obljublja, da pojde z njim k sodišču ter tam pove, kaj je z otrokom, ga Peter spusti. On pa plane k otroku, ga zgrabi za noge in ga vzdigne nad prepad ter vpije:

»Ali me pustiš pri miru in ti dam otroka živga, ali pa ga treščim v prepad...«
Kaj pomenijo te razburljive slike in stavki? Ali se spominjate, da ste jih že kje brali? Najbrž ne.

Vzete so iz začetka starega, toda prezanimivega, napetega in pisanega slovenskega romana, prvega in edinega našega pustolovskega romana, polnega nepričakovanih, diš jemačjih prigod, iz dela »Žalost in veselje«, ki ga je spisal Andrejček Jože — Podmilščak. Ni je povesti v naši književnosti, ki bi bila kdaj imela toliko navdušenih bralcev kakor ta.

Piše o dogodivščinah in burnih doživetjih najdenčca Aleša, ki ga dobi v rejo samotar Grmar. Zivljenje vede skrivnostnega otroka čez Italijo, Afriko na daljnja tuja morja, med morske razbojnice, med ljudžorce, med viharje, med zveri — dokler se iz dogodivščin na Tihem morju ne vrne okoli sveta spet v dobro slovensko domovino.

Povest, ki kar kliče po spretnem risarju, da jo prelije v žive podobe, ki človeka bolj privlačijo, kakor najbolj nazorno besedilo.

Ta roman — prvi slovenski roman v slikah — bo začel prihodnji mesec priobčevati naš list. Slike so delo mojstrovega risarja, boljše od znamenitega »Tinka in Tomčka«, lepše od vseh ameriškanskih zgodb, ki ste jih videli risane v tujem tisku — a so delo domačega umetnika kakor je vsebina naš domišljije slovenskega pisatelja.

»Žalost in veselje«, naš novi roman v slikah je nedvomno najlepše in najzanimivejše darilo, ki ga je »Slovenski dom« med svojimi dosedanjimi podlistki poskrbel za svoje prijatelje. Poskrbel smo za tako obliko risb, da jih boste lahko vsaj dan izrezavali in imeli čez nekaj mesecev krasno slikanico z nekaj sto risbami.

Če ste niste med naročniki našega lista, postanite s 1. septembrom, če pa ste, povejte o našem novem romanu v slikah svojim prijateljem, da si naroče »Slovenski dom«, ki velja mesečno le 6 lir. Lepšega presenečenja bi jim ne mogli pripraviti!

Dežela spomenikov, ki jim na svetu ni enakih Nekaj o Egiptu in piramidah, česar morda še niste vedeli

Sodobni Egipt je zdaj več ali manj v vojnem vrtilcu. Uradno sicer še ni nikomur vojne napovedal, vendar igra brez dvoma veliko vlogo v sporu na Sredozemlju.

Na zunaj dežela ni dosti drugačna, kot je bila stara egipčanska država pred več tisoč leti. Sveta reka Nil teče med visokimi zgradbami z isto gospodovalnostjo in silo, kot za faraonov. Puščava je ostala prav tako brezmejna, ogromne piramide pri vasi Gizeh se še vedno dvigajo visoko pod nebo. En sam pogled na vse to ponese človeka vsaj za trenutek nekaj tisoč let nazaj, v tiste čase, ko so bili tu faraoni, v čase, ko so živeli Julij Cezar, Mark Antonij, Kleopatra, Moze, Izraelci...

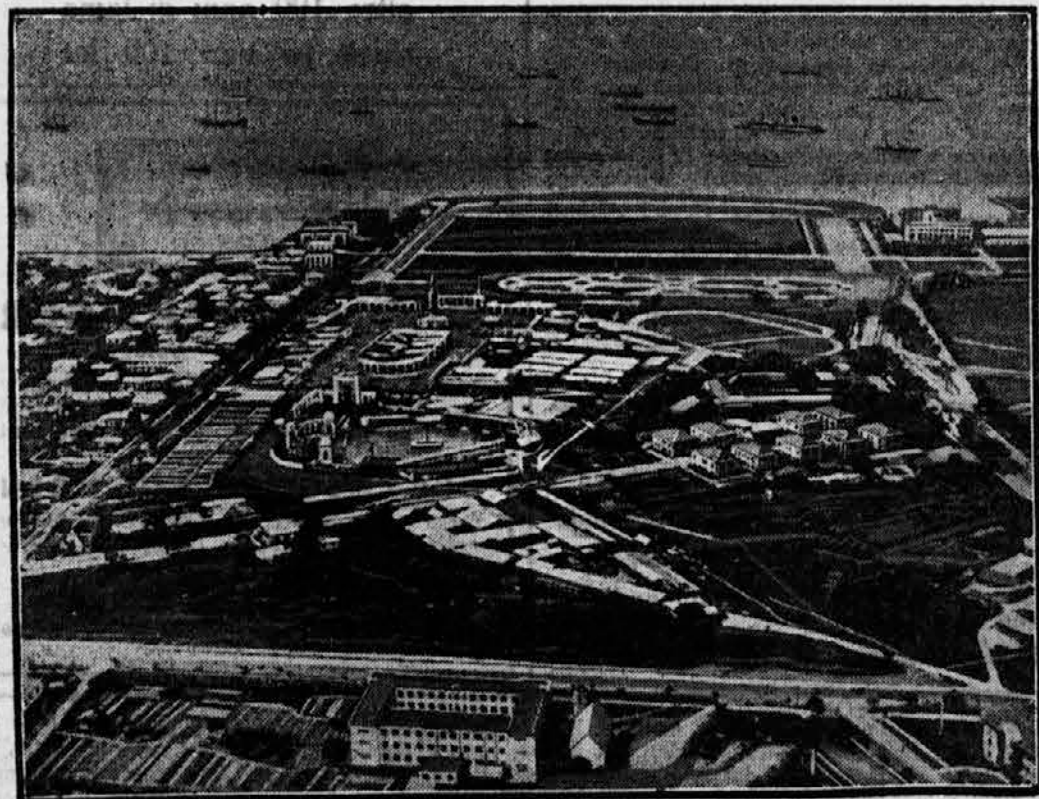
Velika piramida je vsekakor največji spomenik, kar jih je bilo zgrajenih na zemlji sploh. Prav tako, kakor se je dvigala proti nebu pred 6000 leti, tako se dviga še danes. Sodobni človek, ki gleda samo praktično stran življenja, se ne hote vpraša, čemu služi ta veliki stvor vzdignane kamenja. Dvajset dolgih let je tisoče in tisoče sužnje delalo samo piramido pri Kairu. Ta spomenik, ki je bil določen, da sprejme ostanke egipčanskega kralja, je trikrat širši od velike cerkve sv. Petra v Rimu, v kateri je prostora za okrog 12.000 ljudi. Piramida je visoka 137 m in pokriva 50.000 kvadratnih metrov površine. Zanj je bilo treba 2.500.000 kubičnih metrov kamenja.

Ozek, proti severu obrnjeni vhod v piramido,

vodi v prav tako ozek hodnik, ki se počasi spušča v globine piramide. Trije vodniki te popeljejo v to skrivnostno temo, ki je legla sem pred tolikimi stoletji. Razlika med blestečim soncem zunaj in nepredirno temo v notranjosti je taka, da objame človeka nehoti strah. Pot navzdol je težavna. Gre po ozkih hodnikih, iz katerih veje tisočletni vzduh plesnobe. Večkrat se je treba celo plaziti po kolenih in gaziti po lepljivem blatu. Slehernega potnika prevzame na tej poti ena sama želja: čimprej na sonce na čisti zrak, kjer se bo spet prikazalo nad njim vedno modro egipčansko nebo. 50 odstotkov obiskovalcev se obrne že na pol poti. Pogumni nadaljujejo pot do sredine piramide, kjer je sarkofag s faraonovim truplom.

Zidovi in oboki tega malega prostora nosijo na sebi milijone in milijone ton težkega kamenja, malte in drugega gradiva. Pravijo, da je v tej ogromni stavbi več kilometrov dolgih zaviti hodnikov in okrog 8000 prostorov.

Egiptovski vodniki so se navadili na mučne občutke Evropejcev v mrtvaški sobi faraona in jih znajo izkoristiti, da od njih dobe čim več. V najhujšem trenutku jim že kako ugašne svetiljka v roki... In takrat obljubi vsak vse, kar hoče od njega, samo da spet prižgo svetiljko in da ga popeljejo nazaj »na svet«, proč od teh 40 stoletij človeške zgodovine, ki spi na dnu piramide ob faraonovem sarkofagu.

Manila, glavno mesto Filipinov.

G. L. Bonelli:

Črni križar

Zgodovinski roman

Ferdous se je z odločnim korakom približal enemu izmed vodnjakov in ga pokazal črnemu križarju.

»Dospeli smo, sidi!«

»Dobro bi bilo, če bi prižgali bakljo,« je dejal križar, ko je pogledal v temno globino vodnjaka.

»Ne, sidi! Sam se bom prvi spustil v vodnjak, spodaj sem pustil bakljo. Prižgi jo in tako mi boš mogel slediti. Če bi prižgali luč tukaj, ki nas utegnila videti straža.«

»Dobro torej! Stori tako, kakor se ti zdi bolj prav.«

Arabee je spretno splezal preko vodnjakovega roba in prav kmalu izginil v njem.

Črni križar se je sklonil nad vodnjak in čakal, dokler se ni na dnu posvetilo. Baklja je kmalu zaplamtela in osvetlila notranjost vodnjaka.

»Sledite mi, prijatelji!« je zašepetal, obrnivši se k tovarišem. Povzpeli se je preko roba in se začel previdno spuščati v globino držeč se za železne kline, ki so bili pritrjeni s steno vodnjaka.

Srečno je došel do dna, kjer ga je čakal Ferdous z bakljo. Tudi drugi križarji so pristali brez težav.

S Ferdousom na čelu so krenili skozi ozko odprtino, ki je vodila do stopnic. Prižgali so še nekaj bakelj, da bi bolj hitro mogli nadaljevati pot. Ni trajalo dolgo, ko so se znašli pred vratmi, ki so vodile v stolp. Ferdous jih je pončil, kako morajo ravnati, da ne padejo v prepad, nato je odprl vrata in se začel prvi vzpenjati po stopnicah. Križarji so mu sledili.

Brez težav so dospeli v orožarno. Tedaj je Črni križar hitro začel urediti svoj načrt. Oba stražarja sta bila zvezana, preden sta se sploh mogla zavedeti o tem, kaj se godi. Ista usoda je

29 doletela štiri služabnike, ki so prihajali iz zgornjega nadstropja. Ferdous se je približal enemu izmed teh, mu nastavil bodalo na vrat in mu odstranil cunj, s katero je imel zamašena usta.

»Glej, da ne boš kričal, Omar, če ne...«

»Ti, Ferdous! Izdajalec! Mabruk-el-Gadi te bo dal do smrti pretpstili!«

»Ali misliš, da se jaz zmenim zanj? Povej mi rajši, kje je in kdo je z njim.«

»V okrogli dvorani je z Edurjem in s slom, ki je pravkar prispel od Hasana.«

Ferdous je zadovoljno prikimal in pogledal Črnega križarja, ki je pazljivo poslušal razgovor.

»Kaj naj storimo, sidi?«

»Zveži mu zopet usta in ga z ostalimi vred vrzi pred vrata. Vhod v stolp pa skrbno zapri in zadelaj z mrežo, o kateri si pripovedoval. Jaz pa bom med tem opravil z Mabrukom in njegovimi tovariši.«

Ferdous se je priklonil in odšel z ujetniki, katere so spremljali križarji. Ko so se odprla vrata, ki so vodila iz trdnjave, sta se stražnika, ki sta stala zunaj vrat, okrenila v prepričanju, da bosta zagledala sla, katerega sta malo prej spustila k Mabruku. Bila pa sta nemalo presenečena, ko sta zagledala ostala dva stražnika in štiri služabnike, z rokami zvezanimi na hrbtu.

Kričnila sta, toda skoraj v istem hipu so križarji pahnili ujetnike proti njim tako, da so se vsi skupaj zvalili po tleh. Takoj nato so se zaloputnila vrata in težka mreža se je spustila pred vhod.

Medtem pa je Mabruk v zgornjem nadstropju poslušal poročilo Hasanovega poslanca.

»Moj gospod je hotel priti k tebi in te prositi, da bi mu odstopil del svojih ljudi; toda ko so mu sporočili, da spremlja Črnega vraga le malo ljudi, je ta svoj načrt opustil in se sam podal na zasledovanje.«

Mabruk je prikimal.

»Hasan je ravnal zelo modro. Toda, če bi me bil pravočasno obvestil, bi bil tudi jaz prišel z njim s precejšnjim številom

svojih vojakov. Sicer sem že star, toda kljub temu bi se ne bal postaviti se po robu onemu zakrinkanemu razbojniku.«

Nek porogljiv glas se je zaslišal za njegovim hrbtom in prekinil laskave besede, s katerimi se je sel hotel prikupiti hišnemu gospodarju.

»Mabruk-el-Gadi, če se res ne bojiš srečati se z menoj, tedaj je toja želja uslišana in ni ti treba iskati me po širni puščavi.«

Mabruk in njegova gosta so se presenečeno okrenili k vratom in ostrmeli. Pri vходу v dvorano je stal vojščak orjaške postave, v črnem oklepu in s črno krinko na obrazu. Skozi odprtino na krinki so se bliskale njegove oči in švigale od enega do drugega Arabca.

Edur se je prvi zavedel.

»Izdajstvo! Halo, vojščaki!«

Izrl je meč in planil proti Črnemu križarju, ki je negibno stal na vratih. Toda Mabruk ga je ustavil z odločno kretnjo.

»Počakaj, Edur! Meni pritiče čast, da opravim s tem človekom.«

Črni križar se je znova oglašil.

»Nima pomena, da se prerokata. Nihče izmed vas se ne bo boril z menoj, kajti vsak bo je brez pomena. Trdnjava je v mojih rokah in z menoj je petnajst junakov...«

Toda križar ni utegnil končati stavka. S strašnim krikom je Mabruk navalil nanj in zamahnil z mečem. Tudi Edur je planil proti njemu in mu skušal s strani zadati smrtni udarec. Sel pa je medtem skočil k oknu.

»Izdajstvo! K orožju!« je kričal na vse grlo.

Z dvorišča so se slišali divji kriki in udarci po vratih; toda to je bilo vse.

Medtem se je Črni križar izmaknil Edurjevemu udarcu in izbil Mabruku meč iz rok. Preden si je mogel starec poiskati drugega, so planili ostali križarji v dvorano in v nekaj trenutkih zvezali vse tri Arabce. Spravili so jih v kot dvorane in jim zvezali roke in noge. Divje klete so vrele iz ust Arabcev, toda Črni križar se ni več zmenil zanje. Velel je dvema svojima vojščakoma, naj ostaneta v dvorani na straži, sam pa je z ostalimi odšel na vrh stolpa.